

שלוש השיטות לספירת ימי השנה

תקציר

מספר הימים בחדשי השנה העברית - קבוע; החודשים הם מלא וחסר לסירוגין. יוצאים מן הכלל הם חודשי מרחשון וכסלו שמספר הימים בהם אינו קבוע. כדי לדעת אם יש לחסר או למלא חודשים אלה עלינו לדעת את מספר ימי השנה ולפי מספר ימי השנה קובעים אם השנה תהיה חסרה, כסדרה או שלמה. מאמרנו מציג ומנתח את השיטות לספירת ימי השנה לצורך מציאת קביעות של השנה.

ראשי פרקים

א. שלוש השיטות לספירה:

(1) "מן" בכלל; "עד" לא בכלל,

(2) "מן" בכלל וגם "עד" בכלל.

(3) לא "מן" בכלל ולא "עד" בכלל.

ב. הכללים לקביעת מספר ימי השנה והחודש בלוח העברי

ג. גד"ה-הו"ז - סימנם של חכמי בבל לקביעת מספר ימי השנה

ד. שו"ח-כה"ז-חד"ו - הסימן הקדום למציאת קביעות השנה

ה. שיטת הרמב"ם: ספירת הימים שבין שני ראשי השנים

א. שלוש השיטות לספירה

בתלמוד אנו מוצאים סוגיות בהן מתקיים דיון אם "עד" בכלל (ר' חולין מו,א; בבא קמא סא,א ובעוד מקומות). להלן נציג דוגמאות לשלוש שיטות/אפשרויות אם לכלול את "מן" ואת "עד":

(1) "מן" בכלל; "עד" לא בכלל. (2) "מן" בכלל וגם "עד" בכלל. (3) לא "מן" בכלל ולא "עד" בכלל.

(1) "מן" בכלל; "עד" לא בכלל. שיטה זו נוכל לראות בדוגמאות הבאות:

1. במצוות ספירת העומר נאמר: "תספרו חמישים יום" (ויקרא כג 16). למעשה אנו סופרים רק 49 ימים. ואכן הפירוש הוא כמו שמביא רש"י על אתר: "ולא 'עד' בכלל והן ארבעים ותשעה יום".

2. בדין החייב מלקות נאמר: "ארבעים יכנו לא יוסיף" (דברים כה 3). לפי מסורת חז"ל מותר להלקות את החייב רק 39 מלקויות. גם כאן יש לפרש "עד ארבעים" ולא "עד" בכלל.
3. בתלמוד (סנהדרין מא ע"ב) שואלים "עד כמה מברכין על החודש"? ומשיבים שם: "עד שתתמלא פגימתה (של הלבנה)". ולפי ההסבר של נהרדעי שם "עד ששה עשר". מיום ששה עשר למולד, הלבנה הולכת ונפגמת. ולפי זה פסקו מרן (בשו"ע או"ח סימן תכ"ח) ופוסקים אחרים "עד ששה עשר מיום המולד ולא ששה עשר בכלל".
4. עשרה דורות מנח עד אברהם (אבות פרק ה, מ"ג): 1.נח; 2.שם; 3.ארפכשד; 4.שלח; 5.עבר; 6.פלג; 7.רעו; 8.שרוג; 9.נחור; 10.תרח; 11.אברהם. "נח" בכלל העשרה; ואילו אברהם (שהוא ה-11 במניין הדורות) אינו בכלל העשרה.
5. על פי הסימן גד"ה-בפשוטה; הו"ז - במעוברת אנו סופרים את ימי השנה (כדי לדעת אם זו תהיה חסרה, כסדרה, או שלמה) מהיום בשבוע בו חל ראש השנה שעבר (שנכלל במספר הימים) ועד היום בשבוע בו יחול ראש השנה הבא (שלא נכלל במספר הימים). הסבר מלא עם טבלה והדגמה - בהמשך.

שיטה זו היא הנהוגה והמקובלת בשפת הדיבור היום-יומי. לדוגמא: אדם מתארח במלון מיום ראשון עד יום רביעי. פקיד הקבלה ירשום שהוא ישהה במלון שלושה ימים. **עד** יום רביעי; "עד" ולא "עד" בכלל.

(2) "מן" בכלל וגם "עד" בכלל. נוכל לראות שיטה זו בדוגמאות הבאות:

1. שבעת ימי פסח הם מיום ט"ו בניסן ועד יום כ"א בניסן. יום כ"א בניסן הוא היום השביעי של פסח. רואים כאן באופן ברור שגם "מן" וגם "עד" נמנים על שבעת ימי החג. וכן הדבר בסוכות.
2. מראש השנה ועד יום הכיפורים - "עשרת ימי תשובה" - גם ימי ראש השנה וגם יום הכיפורים הם בכלל עשרת ימי תשובה.
3. 40 יום שמן ערב ר"ח אלול ועד יום הכיפורים - בהם ששה משה בהר סיני בפעם השלישית. גם ערב ר"ח אלול וגם יום הכיפורים נכללים ב-40 הימים.
4. "שמונה ימי מילה" (מתוך "אחד מי יודע" בהגדה של פסח) בחשבון זה של שמונת ימי המילה לוקחים גם את "מן" יום הלידה וגם את "עד" יום הברית (שכן התורה מצווה: "ביום השמיני ימול...") ולא "אחרי שמונה ימים...").
5. הכלל הקדום של חכמי העיבור בא"י שו"ח-כה"ז-ז-חז"ו לקביעת אורך השנה כולל בתוכו גם את "מן" וגם את "עד". הסבר מפורט להלן. כאשר אנו מבקשים לכלול גם את "עד" יש לציין זאת משום שכאמור לעיל, בשפת יום-יום, בדרך כלל, אין "עד" נכלל בחשבון.

(3) לא "מן" בכלל ולא "עד" בכלל שיטת ספירה זו אינה מצויה במקורות ולמעשה אין

משתמשים בה. אנו נדרשים לאפשרות זו רק משום שמצאנו אותה אצל הרמב"ם. מסיבה לא ברורה משתמש הרמב"ם דווקא בשיטה זו לקביעת סוגי השנים בלוח העברי. בהלקה"ח הוא מדריך את הקורא איך לדעת אם השנה חסרה, כסדרה או שלמה ע"י ספירת הימים שבין היום בשבוע בו חל ראש השנה הנוכחי לבין היום בשבוע בו חל ראש השנה הבא עם הדגשה שלא לוקחים בחשבון את הימים בהם חלים ימי ראש השנה בשנה זו ובשנה הבאה. כלומר לא "מן" בכלל ולא "עד" בכלל (דברי הרמב"ם עם הסבר יבואו בהמשך).

להלן נציג את שלוש השיטות הנ"ל למציאת מספר ימי השנה ולקביעת סוגי השנים בלוח העברי כפי שאנו מוצאים אותם במקורות. אך כדי להבין את השימוש בשיטות הספירה השונות בלוח העברי נקדים ונציג כאן את הכללים הקשורים למספר ימי החודש והשנה בלוח השנה העברי.

ב. כללי היסוד לקביעת מספר ימי השנה והחודש בלוח העברי

בלוח העברי יש 6 סוגי שנים מבחינת אורכם: 3 בשנים פשוטות ו-3 בשנים מעוברות: 353 ימים (שנה פשוטה-חסרה); 354 ימים (שנה פשוטה-כסדרה); 355 ימים (שנה פשוטה-שלמה); 383 ימים (שנה מעוברת-חסרה); 384 ימים (שנה מעוברת-כסדרה); 385 ימים (שנה מעוברת-שלמה).

כדי שנוכל למצוא את מספר ימי השנה יש לדעת את היום בשבוע בו חל היום הראשון של שנה זו והיום בשבוע בו יחול היום הראשון של השנה הבאה ולפי שני ימים אלה ניתן לחשב ולמצוא את מספר ימי השנה.

היום בשבוע בו יחול היום הראשון של השנה, א' בתשרי, הוא יום מולד תשרי (שנקבע עפ"י חשבון המולדות של הלוח העברי) עם אפשרות לדחייה של יום/יומיים בהתאם לכללי 4 הדחיות.

מספר הימים בחדשי השנה הוא קבוע (חוץ ממרחשוון וכסלו שנועדו למילוי וחסור השנה לפי מספר ימי השנה); החודשים הם מלא (30 יום) וחסר (29 ימים) לסירוגין. כך זה תמיד בשנה פשוטה שהיא כסדרה וזו משמשת כבסיס לשינויים שנעשים בסוגי השנים האחרות כפי שנראה זאת להלן:

מספר הימים בחדשי שנה פשוטה כסדרה

1. תשרי - 30	2. מרחשוון - 29 (*)
3. כסלו - 30 (**)	4. טבת - 29
5. שבט - 30	6. אדר - 29 (***)
7. ניסן - 30	8. אייר - 29
9. סיוון - 30	10. תמוז - 29
11. אב - 30	12. אלול - 29

בשנה **פשוטה כסדרה** 6 חודשים של 30 ימים ו-6 חודשים של 29 ימים ובסה"כ 354 ימים. ואלה השינויים/ההוספות ביתר סוגי השנים:

(*) בשנה **שלמה** (כשהשנה **פשוטה** - 355 ימים; כשהשנה **מעוברת** - 385 ימים). מוסיפים את היום הנוסף למרחשוון שבשנה שלמה יהיו בו 30 יום.

(**) בשנה **חסרה** (כשהשנה **פשוטה** - 353 ימים; כשהשנה **מעוברת** - 383 ימים). מפחיתים יום אחד מחודש כסלו שבשנה **חסרה** יהיו בו 29 ימים.

(***) כשאומרים אדר באופן סתמי הכוונה היא **לאדר הסמוך לניסן**. בשנה מעוברת אדר שני.

מספר הימים **באדר ראשון** - החודש שנוסף בשנה מעוברת (אחרי חודש שבט) - תמיד בן 30 יום.

לפני חכמי העיבור עמדה שאלה חשבונית פשוטה: איך לדעת עפ"י היום הראשון של שנה זו והיום הראשון של השנה הבאה אם השנה תהיה חסרה, כסדרה או שלמה. או לחילופין מהי הדרך הפשוטה לדעת את מספר ימי השנה עפ"י היום בשבוע של היום הראשון של שנה זו ושל השנה הבאה.

עיון בספרי העיבור של הקדמונים מגלה שכנגד שלוש השיטות של ספירה שהובאו בפתיחת המאמר, אנו מוצאים במקביל שלוש שיטות אלה גם בדרך בה סופרים את ימי השנה בלוח היהודי.

ג. גד"ה-הו"ז - סימנם של חכמי בבל לקביעת מספר ימי השנה

"מ"ן בכלל ; "עד" לא בכלל.

הסימן גד"ה-הו"ז הוא הנפוץ והמקובל בימינו בחשבונות הלוח העברי. הביא אותו לראשונה ר' אברהם ב"ר חייא (ראב"ח המכונה "הנשיא") בספר העיבור שכתב בשנת ד'תתפ"ג (1123 למנינם). וזה לשונו כפי שמובא במאמר השני שער שמיני):

**"ויהיה הסימן אשר בין תשרי לתשרי ובין ניסן לניסן,
בפשוטה גד"ה ובמעוברת הו"ז"**

וזו מובנו של הסימן גד"ה-הו"ז:

בשנים פשוטות יהיה עודף הימים על 50 השבועות שבשנה (שהם 350 יום): $ג' ד' ה' = 3, 4, 5$. ולפי זה יש שלוש אפשרויות לאורך השנה הפשוטה:

50 שבועות + 3 ימים = 353 ימים - שנה זו היא שנה פשוטה-חסרה;

50 שבועות + 4 ימים = 354 ימים - שנה זו היא שנה פשוטה-כסדרה;

50 שבועות + 5 ימים = 355 ימים - שנה זו היא שנה פשוטה-שלמה.

בשנים מעוברות יהיה עודף הימים על 54 השבועות שבשנה (שהם 378 ימים): $ה' ו' ז' = 5, 6, 7$. ולפי זה גם בשנים מעוברות יהיו שלוש אפשרויות לאורך השנה (כנ"ל בתוספת 30 יום של אדר א'):

54 שבועות + 5 ימים = 383 ימים - שנה זו היא שנה מעוברת-חסרה;

54 שבועות + 6 ימים = 384 ימים - שנה זו היא שנה מעוברת-כסדרה;

54 שבועות + 7 ימים = 385 ימים (=55 שבועות) - שנה זו היא שנה מעוברת-שלמה.

כאשר יודעים את קביעותה של השנה ניתן לבנות בעזרתה את לוח השנה העברי. בעמוד הבא ערכנו בעזרת הסימן גד"ה-הו"ז טבלה המראה איך למצוא את סימן קביעותה של השנה עפ"י היום בשבוע בו חלים ראש השנה הנוכחי וראש השנה הבא. בטבלה רואים שיש רק 14 סימני קביעות אפשריים. לכל אחד מסימני הקביעות ניתן לבנות לוח שנה; ולכל שנה עברית יתאים אחד מ-14 לוחות אלה.

14 האפשרויות לעריכת לוח שנה יהודי לפי הסימן גד"ה-הו"ז

<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">*סימן השנה</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">סיווג השנה</div> </div>	מספר הימים בשנה	מס' הימים (בימי השבוע) מראש השנה הנוכחי עד רה"ש הבא	היום בשבוע בו חל	
			רה"ש הבא	רה"ש הנוכחי
פשוטה-חסרה בחג	50 שבועות + 3 ימים = 353 ימים	3	חמישי	שני
פשוטה חסרה זחא	50 שבועות + 3 ימים = 353 ימים	3	שלישי	שבת
פשוטה כסדרה גכה	50 שבועות + 4 ימים = 354 ימים	4	שבת	שלישי
פשוטה כסדרה הכז	50 שבועות + 4 ימים = 354 ימים	4	שני	חמישי
פשוטה שלמה בשה	50 שבועות + 5 ימים = 355 ימים	5	שבת	שני
פשוטה שלמה השא	50 שבועות + 5 ימים = 355 ימים	5	שלישי	חמישי
פשוטה שלמה זשג	50 שבועות + 5 ימים = 355 ימים	5	חמישי	שבת
מעוברת חסרה בחה	54 שבועות + 5 ימים = 383 ימים	5	שבת	שני
מעוברת חסרה החא	54 שבועות + 5 ימים = 383 ימים	5	שלישי	חמישי
מעוברת חסרה זחג	54 שבועות + 5 ימים = 383 ימים	5	חמישי	שבת
מעוברת כסדרה גכז	54 שבועות + 5 ימים = 384 ימים	6	שני	שלישי
מעוברת שלמה בשז	54 שבועות + 7 ימים = 385 ימים	7	שני	שני
מעוברת שלמה השג	54 שבועות + 7 ימים = 385 ימים	7	חמישי	חמישי
מעוברת שלמה זשה	54 שבועות + 7 ימים = 385 ימים	7	שבת	שבת

*סימן השנה

את כל המידע שבטבלא זו ניתן לסכם בסימן של שלוש אותיות הידוע בשם "קביעות השנה" או "סימן השנה". בשלוש אותיות אלה מצוי למעשה כל המידע הנדרש כדי לערוך לוח שנה:

האות הראשונה (אחת האותיות 'ב' ג' ה' ז') מצביעה על היום בשבוע בו חל רה"ש 'א' בתשרי

האות השנייה (אחת האותיות 'ח' כ' ש') מציינת אם השנה חסרה, כסדרה או שלמה

האות השלישית (אחת האותיות 'א' ג' ה' ז') מצביעה על היום בשבוע בו חל פסח (את היום

בו יחול פסח נדע על פי רה"ש הבא; פסח יחול תמיד יומיים לפני היום בשבוע בו יחול רה"ש הבא).

ד. שו"ח-כה"ז-חד"ו סימנם הקדום של חכמי א"י לקביעת סוג השנה

"מן" בכלל; וגם "עד" בכלל

באחת המהדורות הקדומות של מדרש תהילים "שוחר טוב" מובא הקטע הבא:

"ומציון יסעדך" – שאתם מצוינן (=מיוחדים). ראשי חודשים שלמים וחסרים וכסדרן וסימן שו"ח כה"ז חד"ו. ששה ופשוטה בין פסח לפסח שלמין ובמעוברת שמונה. חמשה וכסדרן בפשוטה ובמעוברת שבעה. ארבעה ופשוטה בין פסח לפסח חסרין ובמעוברת ששה.

קטע קשה זה מובא במהדורת בובר בעמ' 175/6. רוב המעתיקים לא הבינו את דברי המדרש הנ"ל שהיה בבחינת תעלומה והחליטו להשמיטו. ואכן ברוב המהדורות של מדרש "שוחר טוב" לא ניתן למצוא את הקטע הנ"ל.

בובר, שההדיר את המדרש הנ"ל, פנה לחוקר הלוח חיים זליג סלומינסקי (חז"ס) שהיה אחד מחכמי ישראל הבקיאים ברזי הלוח העברי, וביקש את עזרתו בפענוח הקטע הנ"ל. חז"ס ניסה לפרש את הדברים, אך פירושו הדחוק לא יכול היה להתקבל, כי זה לא התאים לכללי הלוח העברי. אחת הסיבות שהקשו לפרש את הסימן הייתה טעות המעתיקים, שכתבו כה"ז במקום כה"ז. הדברים נשארו סתומים עד שבא חוקר הלוח הדגול ח"י בורנשטיין ופענח את הסימן.

נקדים ונבהיר, שבתקופה הקדומה נהגו חכמי העיבור בא"י לעשות את החשבונות לפי מולד ניסן, ואת קביעות השנה אם זו תהיה חסרה כסדרה או שלמה קבעו לפי מספר הימים שבין פסח לפסח, ולא כפי שאנו נוהגים היום בין ראש השנה לראש השנה. בתוצאה אין למעשה שום הבדל, כי מספר הימים שבין פסח לראש השנה קבוע בכל סוגי השנים. לכן מספר הימים שבין פסח בשנה זו לפסח של שנה הבאה, הוא אותו מספר ימים שבין ראש השנה (שלאחרי פסח) לראש השנה הבא אחריו, והקביעה אם השנה תהיה חסרה, כסדרה או שלמה מתייחסת לשנה הבאה.

להלן ההסבר לסימן שו"ח - כה"ז - חד"ו:

שו"ח: ששה ופשוטה בין פסח לפסח שלמין; ובמעוברת שמונה. השנה תהיה שנה שלמה כאשר מספר הימים מהיום בשבוע שחל בו פסח בשנה זו עד היום בשבוע שבו יחול פסח בשנה הבאה הוא **ו** (=ששה) ימים בפשוטה; או **ז** (=שמונה) ימים בשנה מעוברת.

כה"ז: חמשה וכסדרן בפשוטה; ובמעוברת שבעה. השנה תהיה כסדרה כאשר מספר הימים מהיום בשבוע שחל בו פסח בשנה זו עד היום בשבוע בו יחול פסח בשנה הבאה הוא **ה** (=חמשה) ימים בשנה פשוטה; או **ז** (=שבעה) ימים בשנה מעוברת.

חד"ו ארבעה ופשוטה בין פסח לפסח חסרין; ובמעוברת ששה. השנה תהיה חסרה כאשר מספר הימים מהיום בשבוע שחל בו פסח בשנה זו עד היום בשבוע בו יחול פסח בשנה הבאה הוא **ד** (=ארבעה) ימים בשנה פשוטה; או **ו** (=ששה) ימים בשנה מעוברת.

נשוב ונדגיש: בשונה מהנהוג בימינו נהגו בעלי הסימן הנ"ל המובא במדרש "שוחר טוב" לכלול גם את היום של "עד" במספר הימים.

נסכם את הכלל של שו"ח-כה"ז-חד"ו במילים פשוטות:

לאחר שמוצאים את היום בשבוע בו חל פסח בשנה זו ואת היום בשבוע בו יחול פסח בשנה הבאה סופרים את ימי השבוע: "מן" בכלל וגם "עד" בכלל. והיה:
אם מספר הימים מפסח עד פסח הוא **4** השנה תהיה חסרה-פשוטה.
אם מספר הימים מפסח עד פסח הוא **5** השנה תהיה כסדרה-פשוטה.
אם מספר הימים מפסח עד פסח הוא **6** השנה יכולה להיות שלמה-פשוטה או חסרה-מעוברת.
אם מספר הימים מפסח עד פסח הוא **7** השנה כסדרה-מעוברת.
אם מספר הימים מפסח עד פסח הוא **8** השנה שלמה-מעוברת.

דוגמאות לקביעת השנה עפ"י הסימן שו"ח-כה"ז-חד"ו:

1. אם פסח חל בשנה זו ביום שלישי ובשנה הבאה ביום שבת, סופרים את הימים מיום שלישי ועד יום שבת (כולל שבת). מספר הימים - חמישה; לפי הנ"ל השנה הבאה תהיה כסדרה-פשוטה.

2. אם פסח יחול בשנה זו ביום שבת וגם בשנה הבאה ביום שבת. סופרים את הימים משבת ועד שבת (בספירה נכללים שתי השבתות). מספר הימים - שמונה; השנה הבאה תהיה שלמה-מעוברת.

ה. שיטת הרמב"ם: ספירת הימים שבין שני ראשי השנים

לא "מן" בכלל ולא "עד" בכלל. הסימן: בג"ד - בפשוטה; דה"ו – במעוברת

בפרק השמיני של הלכות קידוש החודש (ה"ז - ה"ט) מסביר הרמב"ם איך לדעת אם השנה היא שלמה (הנקראת בפיו גם "שנה מלאה"), כסדרה או חסרה, עפ"י היום בשבוע בו חל ראש השנה הנוכחי ועפ"י היום בשבוע בו יחול ראש השנה הבא. וזה לשונו:

"דרך ידיעת השנה אם חדשיה מלאים או חסרין או כסדרן לפי חשבון זה כך הוא: תדע תחילה יום שנקבע בו ראש השנה שתראה לידע סידור חדשיה כמו שביארנו בפרק שביעי, ותדע יום שיקבע בה ראש השנה שלאחריה ותחשב מנין הימים שביניהן, חוץ מיום הקביעה של זה ושל זה, אם תמצא ביניהן שני ימים יהיו חדשי השנה חסרין, ואם תמצא ביניהם שלשה ימים, יהיו כסדרן ואם תמצא ביניהם ארבעה ימים, יהיו חדשי השנה שלמים.

במה דברים אמורים? כשהיתה השנה שתראה לידע סידור חדשיה פשוטה, אבל אם היתה מעוברת, אם תמצא בין יום קביעתה ובין יום קביעת שנה שלאחריה ארבעה ימים, יהיו חדשי אותה שנה המעוברת חסרים, ואם תמצא ביניהם חמשה ימים, יהיו כסדרן, ואם תמצא ביניהן ששה יהיו שלמים.

כיצד? הרי שרצינו לידע סידור חדשי שנה זו, והיה ראש השנה בחמישי והיא פשוטה וראש השנה שלאחריה בשני בשבת, נמצא ביניהן שלשה ימים, ידענו ששנה זו חדשיה כסדרן, ואילו היה ראש השנה שלאחריה בשלישי היו חדשי שנה זו שלמים ואילו היה ראש השנה בשנה זו בשבת ובשנה שלאחריה בשלישי בשבת היו חדשי שנה זו חסרין. ועל דרך זו תחשב לשנה המעוברת כמו שביארנו".

דבריו של הרמב"ם ברורים. אחרי שמצאנו את היום בשבוע בו חל א' בתשרי של השנה הנוכחית ואת היום בשבוע בו יחול א' בתשרי של השנה הבאה, סופרים רק את הימים שביניהם בלי ימי הקביעה של שני ראשי השנים. כלומר לא סופרים לא את "מן" ולא את "עד".

אם מספר הימים ביניהם הוא 2 השנה חסרה-פשוטה.

אם מספר הימים ביניהם הוא 3 השנה כסדרה-פשוטה.

אם מספר הימים ביניהם הוא 4 השנה יכולה להיות שלמה-פשוטה או חסרה-מעוברת.

אם מספר הימים ביניהם הוא 5 השנה כסדרה-מעוברת.

אם מספר הימים ביניהם הוא 6 השנה שלמה-מעוברת.

שיטתו של הרמב"ם לספור רק את הימים שבין שני ראשי השנים, נראית לכאורה תמוהה משום שכבר בתלמוד (ערכין ט: "אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים בלבד") מתייחסים לעודף הימים שיש בשנה על השבועות השלמים כפי שזה מופיע בשיטת גד"ה-הו"ז שהובאה לעיל.

נראה לי שמטרת הרמב"ם בהעדפת שיטה זו של ספירת ימים שבין שני ראשי השנים עם הנחיה ברורה שלא לספור את ימי הקביעה (=ראשי השנים) נועדה למנוע טעות או בלבול בספירת הימים. רמב"ם שידע כנראה את שתי השיטות הקודמות חשש שמא יתבלבלו ויבואו לידי טעות או ספק אם יש לספור רק את "מן" או גם את "עד" ולכן הוא נותן הדרכה ברורה ופשוטה: אל תספרו את ראשי השנים; לא "מן" ולא "עד". תספרו רק את הימים שביניהם.

לסיום:

הסימן **שו"ח-כה"ז-חד"ו** שימש את חכמי העיבור בארץ ישראל בתקופה בה היו כללי הלוח העברי בבחינת "סוד העיבור". אני מעלה השערה שחכמי העיבור ביקשו לשמור את כללי הלוח בסוד ולכן השתמשו בכוונה תחילה בשיטה לא מקובלת של ספירת ימים (גם "מן" וגם "עד" בכלל) ויצרו סימן שהיה ידוע רק לחוג מצומצם של חכמים שישבו ב"סוד העיבור" כך שלא ניתן יהיה לגלותו בקלות. וכפי שראינו לעיל סימן זה שנמחק מרוב כתבי היד של מדרש "שוחר טוב" אכן לא ניתן היה לפענחו ורק בקושי רב פוענח ע"י ח"י בורנשטיין שהיה אחד מיחידים הסגולה שבין חוקרי הלוח.

לעומת זו, שיטת הספירה לפי הסימן **גד"ה-הו"ז** של חכמי בבל שמביא "הנשיא" בספר העיבור, היא פשוטה ומובנת לכל ומאפשרת לדעת מיד את מספר ימי השנה בכל סוגי השנים. הסימן **גד"ה** מצביע על הימים העודפים על 50 השבועות שבשנה פשוטה והסימן **הו"ז** על מספר הימים העודפים על 54 השבועות שבשנה מעוברת. שיטה זו התקבלה והתפשטה גם משום שבדרך כלל מקובל בלשון בני אדם לכלול בספירה את "מן" ולא לכלול את "עד".

הקושי בשיטתו של הרמב"ם הוא שעל אף דבריו הברורים שאין לספור את ימי הקביעה של שני ראשי השנים עלולים לטעות ולא לספור גם את היום השני של ראש השנה.

עם זאת צריך להבהיר שאין לפסול את השיטות האחרות ואפשר כמובן להשתמש בהן בתנאי שמבהירים מה נכלל ומה לא נכלל במספר הימים. את שו"ח-כה"ז-חד"ו, שיטתם הקדומה של חכמי העיבור בא"י לא נמצא בספרי העיבור. אבל אנו מוצאים בין חכמי העיבור המאוחרים כאלה שאחזו בשיטתו של הרמב"ם. כך נהג בימינו יהודה אייזנברג בספרו "הלוח העברי" שמסביר את יסודות הלוח לפי הלכות קידוש החודש להרמב"ם.